

Nieuwsbrief - STAB OGR Updates

Nummer 12, 2021

Redactie: mr. G.A. Keus, mr. J.K. van de Poel, mr. ir. O.W.J.M. Scholte, mr. R. Veenhof en bc. K-RMT P.A.H.M. Willems.

INHOUDSOPGAVE

Rechtbank

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2021:5337](#) 26-05-2021

Civiel recht/klimaatverplichtingen Shell

[Rechtbank Oost-Brabant, ECLI:NL:RBOBR:2021:2454](#) 25-05-2021

Verzoek intrekking omgevingsvergunning bouw en milieu/Landerd

[Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2021:104](#) 07-01-2021

Strafrecht/overtreden artikel 10.37 Wet milieubeheer

Raad van State

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:1182](#) 02-06-2021

Bestemmingsplan/Hoogeveen

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:1163](#) 02-06-2021

Ontheffing Wnb/Flevoland

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:1159](#) 02-06-2021

Spoedeisende bestuursdwang/Krimpenerwaard

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:1053](#) 19-05-2021

Bestemmingsplan/Son en Breughel

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:997](#) 12-05-2021

Nadeelcompensatie Waterwet/Waterschap Hunze en Aa's

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:990](#) 12-05-2021

Planschade/Amsterdam

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:954](#) 04-05-2021

Planschade/Amsterdam

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:846](#) 21-04-2021

Watervergunning/minister van Infrastructuur en Waterstaat

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:851](#) 21-04-2021

Bestemmingsplan/Zeist

[Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:808](#) 19-04-2021

Uitwerkingsplan/Mierlo

Annotatie

[LPG-station \(Tamoil\) Purmerend: over het relativiteitsbeginsel, het evidentie criterium en het Europese doeltreffendheidsbeginsel](#)

mr. M. van Harten

Annotatie

[Spuitzones in bestemmingsplannen](#)

mr. R. Veenhof

ANNOTATIE

LPG-station (Tamoil) Purmerend: over het relativiteitsbeginsel, het evidentie criterium en het Europese doeltreffendheidsbeginsel

mr. M. van Harten

Annotatie bij HvJ EU 20 mei 2021, ECLI:EU:C.2021:398.

1. In dit arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie, en de daaraan ten grondslag liggende verwijzingsuitspraak van de Afdeling, komen verschillende onderwerpen aan de orde die voor de bestuursprocesrechtelijke praktijk interessant zijn. Ik concentreer mij op twee daarvan. Ten eerste werd in de verwijzingsuitspraak reeds ingegaan op de toepassing van het bestuursrechtelijke relativiteitsvereiste, indien een beroep wordt gedaan op de schending van de algemene rechtsnorm dat in een vergunning geen voorschriften mogen worden opgenomen waarvan de naleving niet kan worden afgedwongen door het bevoegd gezag. Daarnaast staat de vraag centraal of in een nationaal rechtssysteem mag worden uitgaan van de rechtmatigheid van onaantastbaar geworden vergunningvoorschriften, indien deze in strijd zijn met het Europese recht. Hierbij komt het in het bijzonder aan op de vraag hoe het nationale evidentie criterium (waarover hierna meer) zich verhoudt tot het Europese doeltreffendheidsbeginsel.

2. Allereerst kort de verwijzingsuitspraak, die aanleiding heeft gegeven tot het arrest (ABRvS 30 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:260) en daarom enkele woorden over de achtergrond van de zaak. In de kern komt de zaak – voor zover hier relevant – inhoudelijk neer op het volgende. Een omwonende klaagt bij de bestuursrechter dat in een vergunning (voor een LPG-station) opgenomen voorschriften in strijd zijn met het Europese recht (specifiek: artikel 5, eerste lid, van richtlijn 2008/68) en daarom niet handhaafbaar zijn. De voorschriften in kwestie hadden betrekking op de hittewerende bekleding en het gebruik van de verbeterde vulslang en waren mede gesteld ten behoeve van de veiligheid van de leefomgeving van de omwonende. De omwonende stelt echter dat de voorschriften een wassen neus zullen blijken te zijn, omdat er gelet op de geharmoniseerde regels op dit terrein, geen ruimte was om dergelijke nationale voorschriften te stellen. Hierdoor (wegens de strijdigheid met het Europese recht), zouden de voorschriften, indien deze niet zouden worden nageleefd, in een

handhavingprocedure niet kunnen worden afgedwongen.

3. In de conclusie van staatsraad advocaat-generaal, mr. R.J.G.M. Widdershoven, van 22 december 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:3557), werd over deze klacht geconcludeerd dat deze hoe dan ook geen doel kon treffen omdat niet voldaan zou zijn aan het relativiteitsvereiste, neergelegd in artikel 8:69a van de Awb. Op grond van dit vereiste kan de bestuursrechter een besluit niet vernietigen omdat het in strijd is met een geschreven of ongeschreven rechtsregel of een algemeen rechtsbeginsel, indien deze regel of dit beginsel kennelijk niet strekt tot bescherming van de belangen van degene die zich daarop beroept. In de ogen van de staatsraad advocaat-generaal moest de beroepsgrond van de omwonende zo worden uitgelegd, dat deze zich beriep op een 'contrair belang', waarbij het beroepsrecht wordt ontleend aan het belang van het behoud van een goed milieu (te weten: de veiligheid in haar naaste woon- en leefomgeving), maar daarbij een beroep deed op EU-regels die aan de toepassing van de strengere nationale eisen in de weg zouden staan.

4. De Raad van State heeft deze conclusie in de verwijzingsuitspraak verworpen, omdat het bij de toepassing van het relativiteitsvereiste niet gaat om de vraag of de omwonende er uiteindelijk wel of niet op vooruitgaat als het besluit wordt vernietigd wegens schending van de norm dat een voorschrift wel handhaafbaar moet zijn. Dat is een kwestie van procesbelang en is van belang voor de vraag of het beroep ontvankelijk is. Dat sprake is van voldoende procesbelang staat volgens de Afdeling niet ter discussie, omdat de omwonende met de vernietiging van de bestreden voorschriften mogelijk eerder kan afdwingen dat de vergunning geheel wordt ingetrokken (omdat er geen goede mogelijkheden zijn om de veiligheid op het gewenste niveau te waarborgen).

5. Met het betoog beriep de omwonende zich volgens de Raad van State op de rechtsnorm dat in een vergunning geen voorschriften mogen worden opgenomen waarvan de naleving niet kan worden afgedwongen door het bevoegd gezag. Daarmee kwam de omwonende volgens de Afdeling op voor haar veiligheidsbelang en moet zij zich kunnen beroepen op de norm dat vergunningvoorschriften, die strekken tot bescherming van haar veiligheidsbelang, handhaafbaar moeten zijn. Het relativiteitsvereiste staat er volgens de Raad van State derhalve op zichzelf niet aan in de weg dat de hier aan de orde zijnde voorschriften worden vernietigd. Ik begrijp de overwegingen van de Afdeling zo, dat een beroep op voornoemde rechtsnorm niet afstuit op het relativiteitsvereiste, indien het voorschrift waarvan de handhaafbaarheid ter discussie wordt gesteld, beoogt (mede) de belangen te beschermen van degene die bestrijdt dat het voorschrift handhaafbaar is. Voor toewijzing van het beroep moet de handhaafbaarheid dan vervolgens wel ter discussie staan.

6. Om die reden heeft de Afdeling zich tot het Hof van Justitie van de Europese Unie gewend

met – samengevat – allereerst de vraag of de voorschriften inderdaad in strijd zijn met het EU-recht. Het antwoord daarop is bevestigend voor zover het gaat om het voorschrift inzake de hittewerende kleding. Dit is niet heel verrassend, gelet op de betrokken bepaling in kwestie. Aangezien ik mij hier wil beperken tot de formele aspecten, verwijs ik gemakshalve naar de overwegingen daaromtrent in het arrest (ro. 33 t/m 57).

7. Het bevestigende antwoord op de eerste prejudiciële vraag leidt naar Nederlands recht echter op zichzelf nog niet tot vernietiging van het vergunningvoorschrift over de hittewerende bekleding. Hiervoor is immers ook vereist dat dit voorschrift vanwege de strijdigheid met het Europese recht in de toekomst niet kan worden gehandhaafd, ook als het in rechte onaantastbaar zou worden. Daarvoor moet worden beredeneerd of het voorschrift stand zal houden in een eventuele handhavingprocedure wegens niet-naleving ervan tegen de drijver van het LPG-station.

8. Als uitgangspunt geldt dat een vergunning en de daaraan verbonden voorschriften in rechte onaantastbaar zijn indien deze onherroepelijk zijn geworden. Dit kan het geval zijn als tegen een vergunning geen rechtsmiddelen worden aangewend of als niet met succes is opgekomen tegen de vergunning. De vergunning en daaraan verbonden voorschriften hebben dan formele rechtskracht en kunnen ook in beginsel worden gehandhaafd. Op dit uitgangspunt zijn wel uitzonderingen. Het nationale recht sluit niet uit dat een in rechte onaantastbaar geworden vergunningvoorschrift alsnog niet handhaafbaar blijkt te zijn wegens strijd met het recht. Daartoe is vereist dat evident is dat het vergunningvoorschrift niet gesteld had mogen worden. Dit zogenoemde ‘evidentiecriterium’ houdt in dat er bij voorbaat, zonder dat daartoe nader onderzoek is vereist, dan wel slechts na summier onderzoek, geen twijfel over bestaat dat het desbetreffende vergunningvoorschrift niet gesteld had mogen worden. Dat de lat zo hoog wordt gelegd dient de rechtszekerheid. Het Hof van Justitie heeft in zijn arrest van 13 januari 2004, zaak C-453/00, Kühne & Heitz, ECLI:EU:C:2004:17, overwogen dat de rechtszekerheid tot de in het gemeenschapsrecht erkende algemene beginselen behoort en dat de omstandigheid dat een besluit van een bestuursorgaan definitief wordt na het verstrijken van redelijke beroepstermijnen of na uitputting van alle rechtsmiddelen, bijdraagt aan de rechtszekerheid. In het arrest van 19 september 2006, zaken C-392/04 en C-422/04, i-21 & Arcor, ECLI:EU:C:2006:586, heeft het Hof van Justitie overwogen dat ‘de inachtneming van het rechtszekerheidsbeginsel voorkomt dat bestuurshandelingen die rechtsgevolgen teweegbrengen, onbeperkt in het geding kunnen worden gebracht’. Over de gevolgen van het gezag van gewijsde heeft het Hof van Justitie in het arrest van 30 september 2003, C-224/01, Köbler, ECLI:EU:C:2003:513, overwogen dat het van belang is dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput of na afloop van de voor deze beroepen voorziene termijnen, niet meer opnieuw in geding kunnen

worden gebracht, teneinde zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen, als een goede rechtspleging te garanderen.

9. Hoewel enerzijds grote betekenis toekomt aan de rechtszekerheid, kan anderzijds de effectieve werking van het Unierecht worden belemmerd indien vergunningvoorschriften die evident in strijd zijn met Unierecht, toch worden gehandhaafd omdat zij rechtens onaantastbaar zijn geworden. Dit is het doeltreffendheidsbeginsel. Het Hof van Justitie heeft eerder geoordeeld dat er redenen kunnen zijn om een uit een besluit voortvloeiende verplichting, wegens onverenigbaarheid met Unierecht, bij de beoordeling van een sanctiebesluit buiten toepassing te laten (arresten van 29 april 1999, C-224/97, Ciola, ECLI:EU:C:1999:212 en 6 april 2004, C-274/04, Man Sugar, ECLI:EU:C:2006:233). Hierbij rees wel de vraag of en in hoeverre het feit dat het ging om sanctiebesluiten van betekenis is. De tweede (en derde) vraag die aan het Hof van Justitie is gesteld is daarom kort gezegd of het evidentie criterium, zoals we dat in Nederland kennen, gelet op het doeltreffendheidsbeginsel niet te streng is en of hierbij nog relevant is of het gaat om een reparatoire sanctie (remedy), dan wel een bestraffende sanctie (criminal charge).

10. Het antwoord van het Hof van Justitie is dat het evidentie criterium in principe toelaatbaar is, omdat het ertoe strekt een juist evenwicht te vinden tussen het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van rechtmatigheid uit het oogpunt van het Unierecht. Wel wijst het Hof van Justitie erop dat die doelstelling (die balans) daadwerkelijk wordt bereikt. Om die reden mag het criterium niet zodanig restrictief worden toegepast dat de voorwaarde van kennelijke strijdigheid met het Unierecht tot gevolg heeft dat de mogelijkheid voor een rechtzoekende om de daadwerkelijke nietigverklaring van het betreffende voorschrift te verkrijgen in feite louter fictief wordt. Het Hof van Justitie benadert dit vanuit het perspectief van de omwonende. Verder oordeelt het Hof van Justitie dat de door de Raad van State genoemde arresten van 29 april 1999, Ciola (C-224/97, ECLI:EU:C:1999:212), en 6 april 2006, ED & F Man Sugar (C-274/04, ECLI:EU:C:2006:233). Deze twee arresten zijn volgens het Hof van Justitie immers gewezen in een andere context dan die welke ten grondslag ligt aan het hoofdgeding, zodat de daaruit voortvloeiende lijn in de rechtspraak irrelevant is voor de onderhavige zaak.

11. Hoewel het arrest duidelijk maakt dat de toepassing van het evidentie criterium toelaatbaar is en verenigbaar met het doeltreffendheidsbeginsel, is op basis van het arrest nog niet gemakkelijk te voorspellen wat de uitkomst zal zijn in dit concrete geval. Het arrest zegt daar begrijpelijkerwijs niets finaal over, dat is nu aan de Raad van State om te bepalen. Enerzijds zou kunnen worden gezegd dat het gelet op het verloop van de zaak niet 'manifest' is (geweest) dat het voorschrift inzake de hittewerende kleding niet toelaatbaar is. Anderzijds maakt deze zaak ook duidelijk hoe ingewikkeld dat inroepen van Europese regels kan zijn en kun je je ook afvragen of het voor een rechtzoekende niet in feite louter fictief wordt om het

voorschrift vernietigd te krijgen. Overigens geeft het Hof van Justitie in overweging 79 nog wel een kleine aanwijzing voor de uitkomst, door te overwegen dat de verwijzende rechter rekening zou kunnen houden met het feit dat de Nederlandse autoriteiten er eerder de voorkeur aan hebben gegeven het in het hoofdgeding aan de orde zijnde voorschrift niet bij of krachtens algemeen verbindend voorschrift verplicht te stellen, omdat zij van mening waren dat een dergelijk voorschrift mogelijkwijs in strijd was met het Europese recht. Met andere woorden: er waren eerder al twijfels. Dit is, zo lees ik dat, een aanwijzing dat het wel duidelijk was. Daarentegen is iets dat 'mogelijkwijs' zo is, juist niet evident. Het woord is aan de Afdeling.

ANNOTATIE

Spuitzones in bestemmingsplannen

mr. R. Veenhof

Annotatie bij ABRvS 21 april 2021, ECLI:NL:RVS:2021:851.

1. Al langere tijd zijn spuitzones in het kader van bestemmingsplanprocedures onderwerp van debat. Een spuitzone is de ruimte rondom een bepaald gebied waar gewassen bespoten worden (zie www.odrivierenland.nl/kennisbank/bespuiten-van-gewassen-en-spuitzones/). Het gaat bij de spuitzones om de afstand tussen gevoelige functies, zoals wonen en agrarische bedrijvigheid, waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. In deze annotatie bespreek ik het bestemmingsplan 'Buitengebied Zuidwest 2018', vastgesteld door de raad van de gemeente Zeist, waarin regelingen zijn opgenomen voor spuitvrije zones. Deze uitspraak is interessant, omdat de Afdeling ingaat op de inhoud van de – in deze casus – opgestelde locatiespecifieke onderzoeken, waarbij zij ook een rapport van Plant Research International (PRI) uit 2015 betreft. Tegen het vaststellingsbesluit is beroep ingesteld door zowel appellanten die vrezen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij hun woning, als door een appellante die een fruitteeltbedrijf exploiteert en stelt dat als gevolg van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op haar gronden geen sprake zal zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij de in het plan voorziene woningbouw. In deze annotatie zal ik uitsluitend ingaan op het beroep van het fruitteeltbedrijf, omdat hierin de beoordeling van de locatiespecifieke onderzoeken aan de orde komt. Bij deze bespreking zal ik niet ingaan op alle beroepsgronden van appellante. Eerst schets ik kort de casus.

2. Bij besluit van 12 februari 2019 heeft de raad van de gemeente Zeist het bestemmingsplan 'Buitengebied Zuidwest 2018' vastgesteld. Binnen de twee agrarische bestemmingen van het bestemmingsplan zijn regelingen opgenomen voor spuitvrije zones. Deze regelingen bestaan uit een specifieke gebruiksregel en een mogelijkheid om bij omgevingsvergunning af te wijken van deze specifieke gebruiksregel om de spuitvrije zone te verkleinen. De specifieke gebruiksregel houdt – kort samengevat – in dat het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen voor fruitteelt op een afstand van minder dan 50 m tot bestemmingsvlakken ten behoeve van voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige functies niet is toegestaan. Onder 'gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen' wordt in het

plan verstaan: ‘*alle functies waar geregeld en gedurende langere perioden mensen (kunnen) verblijven*’ (zie artikel 1.6o van de planregels). Deze afstand moet ook worden aangehouden tot bouwvlakken binnen de bestemming ‘Agrarisch - Landschap’, waarvan bouwvlakken zijn uitgezonderd die horen bij het bedrijf dat de fruitteelt uitoefent. Bestaand gebruik – behoudens ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch – afwijkende spuitvrije zone’ – is uitgezonderd van de verplichting om een afstand van 50 m in acht te nemen. Afsluitend is bepaald dat onder chemische gewasbeschermingsmiddelen geen biologische gewasbeschermingsmiddelen worden begrepen (zie artikel 3, lid 3.5.2, en artikel 4, lid 4.5.2, van de planregels). Met de afwijkingsbevoegdheid kan het bevoegd gezag – bij omgevingsvergunning – afwijken van deze specifieke gebruiksregel om een kortere afstand toe te staan, als een aanvaardbaar verblijfsklimaat voor de desbetreffende gevoelige functies is gegarandeerd (zie artikel 3, lid 3.6.4 en artikel 4, lid 4.6.2, van de planregels).

3. Appellante, die een fruitteeltbedrijf exploiteert, heeft beroep ingesteld tegen het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan vanwege de gevolgen hiervan voor haar bedrijfsvoering. In de nabijheid van haar bedrijf is op een drietal locaties voorzien in woningbouw. Als gevolg van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op haar agrarische gronden zal geen sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij de voorziene woningen. Zij vreest daarom beperkingen van haar bedrijfsvoering. Aan het algemene uitgangspunt dat 50 m dient te worden aangehouden tussen een fruitboomgaard en gevoelige objecten, zoals woningen, wordt in dit geval niet voldaan. Er zijn wel locatiespecifieke onderzoeken verricht, waarmee onderbouwd wordt dat deze kortere afstand aanvaardbaar is, maar deze onderzoeken zijn volgens appellante ondeugdelijk. De gehanteerde uitgangspunten zijn namelijk afkomstig uit het rapport ‘Driftblootstelling van omstanders en omwonenden door boomgaardbespuitingen’ van PRI uit 2015. Eerder is door de Afdeling geoordeeld dat bepaalde gegevens en conclusies uit dat rapport, in het bijzonder de zogenoemde drift(reductie)curve, die betrekking heeft op drift van gewasbeschermingsmiddelen door de lucht, niet gebruikt mogen worden als uitgangspunt voor locatiespecifiek onderzoek.

Volgens de raad tonen de locatiespecifieke onderzoeken aan dat bij de voorziene woningbouwlocaties sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De raad weerspreekt dat deze onderzoeken ondeugdelijk zouden zijn, omdat er correctiefactoren zijn toegepast op bepaalde gegevens uit het rapport van PRI uit 2015. In het plan is met een voorwaardelijke verplichting geborgd dat de noodzakelijke maatregelen ter beperking van de drift (= wegwaaien van gewasbeschermingsmiddelen door de wind) worden getroffen. De vrees van appellante om in haar bedrijfsvoering te worden beperkt, is volgens de raad dan ook ongegrond.

4. De Afdeling overweegt allereerst dat geen wettelijke bepalingen bestaan over de minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt bij de teelt van gewassen en nabijgelegen gevoelige bestemmingen. Deze overweging wordt – in min of meer dezelfde bewoordingen – al lang door de Afdeling gebezigd (zie bijv. 3 december 2008, ECLI:NL:RVS:2008:BG5883, r.o. 2.6). Hierna vervolgt de Afdeling door aan te geven dat een planologische keuze, waarbij sprake is van een afstand van 50 m tussen gevoelige functies en agrarische bedrijvigheid in de fruitsector waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, in het algemeen niet onredelijk wordt geacht. Dit neemt niet weg dat de raad een kortere afstand in een bepaalde situatie toereikend kan achten om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te garanderen. Ook deze overweging past binnen een lange lijn van rechtspraak van de Afdeling, zie bijvoorbeeld: ABRvS 5 maart 2014, ECLI:NL:RVS:2014:736, r.o. 3.2.

5. In dit geval zijn locatiespecifieke onderzoeken opgesteld op basis waarvan de conclusie is getrokken dat ook een kortere afstand kan worden aangehouden, als driftreducerende maatregelen worden getroffen. Over de aanleiding om dit soort onderzoeken op te stellen, merk ik op dat de Afdeling in een tussenuitspraak van 7 december 2011 tot het oordeel kwam dat de raad zich had gebaseerd op een rapport van PRI ter onderbouwing van een spuitzone van 10 m. Dit betrof echter een gestandaardiseerd onderzoek, waarbij de specifieke omstandigheden van het geval niet waren betrokken (ABRvS 7 december 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BU7083, r.o. 2.7). De Afdeling heeft deze uitspraak bevestigd in een uitspraak van 1 april 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:1007).

6. Zoals hiervoor aangeven, volgt uit de locatiespecifieke onderzoeken die in dit geval zijn opgesteld, dat driftreducerende maatregelen moeten worden getroffen. Deze driftreducerende maatregelen zijn door middel van voorwaardelijke verplichtingen voorgeschreven in de planregels (zie artikel 20, lid 20.5.8 tot en met 20.5.10 van de planregels en artikel 15, lid 15.3.1 en 15.3.2 van de planregels). De Afdeling constateert dat deze driftreducerende maatregelen ook zijn opgenomen in de bijlagen over de landschappelijke inrichting. Deze landschappelijke inrichting is eveneens door middel van voorwaardelijke verplichtingen voorgeschreven, waarbij hiervoor een ‘uitgestelde verplichting’ geldt. Deze landschappelijke inrichting dient namelijk één jaar na gereedmelding van de woning te zijn gerealiseerd (zie artikel 20, lid 20.5.3, 20.5.5 en 20.5.6). Dit zou met zich kunnen brengen dat de regeling rechtsonzeker is, omdat onduidelijk is op welk moment de driftreducerende maatregelen nu precies gerealiseerd moeten worden. De Afdeling oordeelt echter dat in dit geval in het midden kan blijven of deze inconsistentie leidt tot een rechtsonzekere regeling. In de planregels is namelijk nog een derde type bepaling opgenomen. Uit de bouwregels volgt dat de omgevingsvergunning voor het bouwen niet mag worden verleend voordat de

driftreducerende maatregelen zijn gerealiseerd (zie artikel 20, lid 20.2.1, onder f, g en h, van de planregels). Voor de bedrijfsvoering van appellante biedt de planregeling hiermee de noodzakelijke duidelijkheid. Na de beoordeling van de planregels, gaat de Afdeling over tot inhoudelijke bespreking van de beroepsgronden over de locatiespecifieke onderzoeken.

7. Appellante heeft gesteld dat in de onderzoeken geen rekening is gehouden met cumulatie van bestrijdingsmiddelen. In de locatiespecifieke onderzoeken is aangegeven dat captan de maatgevende stof is. Door PRI is in haar beoordeling enkel gekeken naar een werkzame stof (in de maximaal toegestane dosering) in de spuitoplossing. De Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid heeft geconcludeerd dat de gezondheidsrisico's vanwege gelijktijdige blootstelling aan meerdere gewasbeschermingsmiddelen gering is, omdat er geen bewijs is dat bepaalde werkzame stoffen elkaar versterken, zo staat in de onderzoeken. In de locatiespecifieke onderzoeken wordt het aannemelijk geacht dat chemische stoffen die verschillen in werkingsmechanisme elkaar niet beïnvloeden en elkaar enkel versterken als het werkingsprincipe gelijk is. Op dit punt vindt momenteel verder wetenschappelijk onderzoek plaats en is sprake van een leemte in de kennis. Om die reden is, op basis van de meest actuele inzichten over cumulatie en uit voorzorg, een correctiefactor 2 voor de spuitoplossing toegepast, aldus de onderzoeken. De Afdeling oordeelt – onder verwijzing naar een eerdere uitspraak (ABRvS 7 januari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:4) – dat voor de maatgevende situatie uitgegaan mag worden van de stof met het hoogste risico (in dit geval: captan). Appellante heeft niet nader onderbouwd waarom de gehanteerde correctiefactor 2 onvoldoende zou zijn. In een uitspraak van 16 december 2020, ECLI:NL:RVS:2020:3018 (hierna: de uitspraak *Broedershof*), oordeelde de Afdeling eveneens dat mocht worden uitgegaan van een correctiefactor van 2 voor het gebruik van een mengsel van gewasbeschermingsmiddelen (r.o. 13.3).

8. In de locatiespecifieke onderzoeken is uitgegaan van een driftreductie van 95% als gevolg van de driftreducerende maatregelen. Hierbij wordt verwezen naar eerder onderzoek, waaruit volgt dat een windhaag leidt tot een gemiddelde driftreductie van 80 tot 90%. Het is gelet hierop volgens appellante niet duidelijk waarop de aanname van 95% driftreductie is gebaseerd. In een van de locatiespecifieke onderzoeken staat – volgens de Afdeling – dat het uitgangspunt van 95% reductie is gebaseerd op het rapport 'Driftblootstelling van omstanders en omwonenden door boomgaard bespuitingen' uit 2015 van PRI. De raad heeft ter zitting toegelicht dat wordt uitgegaan van een dubbele windhaag, waardoor sprake is van cumulatie van de driftreducerende werking. De totale driftreductie na een vermindering van tweemaal 80% bedraagt 96%. De Afdeling ziet geen aanleiding voor het oordeel dat de raad niet heeft mogen uitgaan van een driftreductie van 95%. Hierbij verwijst de Afdeling naar het PRI-rapport uit 2015. Uit het hierin genoemde onderzoek is gebleken dat windhagen (4 m hoge

elzen) op de rand van een perceel de emissie uit de boomgaard kunnen beperken. Bij een situatie waarbij de bomen kaal zijn, bedraagt de driftreductie 70%; in de volbladsituatie is de reductie 90%. In dit onderzoek zijn ook de resultaten opgenomen van eerder onderzoek uit 1994, waarin een gemiddelde driftreductie was gebleken van 83% (kale bomen) respectievelijk 97% (volblad). Deze reducties zijn volgens het PRI-rapport uit 2015 representatief voor een situatie met loofbomen. Om het blootstellingsrisico (verder) te beperken – hetgeen vooral van belang is in de situatie dat de bomen geen bladeren hebben – kan volgens het rapport op een afstand van 3 m achter de (eerste) windhaag een tweede windhaag worden aangeplant. In dat geval kan volgens het rapport worden uitgegaan van een gecumuleerde reductie, aldus de Afdeling. Uit de inrichtingsplannen blijkt dat de driftreducerende voorziening bestaat uit een dubbele windhaag van veldesdoorn, liguster, zwarte els en hazelaar, met daartussenin een scherm dat begroeid is met klimop. Gelet hierop heeft de raad voldoende onderbouwd waarom is uitgegaan van een (gecumuleerde) driftreductie van 95%. Appellante heeft niet nader onderbouwd waarom de raad niet heeft mogen uitgaan van deze aan het PRI-rapport uit 2015 ontleende driftreductie van een dubbele windhaag.

9. In de uitspraak *Broedershof* komt de Afdeling tot het oordeel dat de gehanteerde correctie voor het gebruik van windhagen onvoldoende is onderbouwd. In het – in die zaak opgestelde – briefrapport is uitgegaan van een gemiddelde driftreductie van 75% tot 95%. Deze percentages zijn gebaseerd op het hiervoor aangehaalde onderzoek uit 1994. Volgens de STAB – in deze zaak ingeschakeld als deskundige – is dit onderzoek geen robuuste onderbouwing van deze percentages. De resultaten van dit onderzoek uit 1994 bevatten bepaalde ongerijmdheden. In het onderzoek wordt hiervoor een verklaring gegeven, maar volgens de STAB is nader onderzoek noodzakelijk. De in het onderzoek gegeven verklaring is dus speculatief. De stelling van de raad dat latere onderzoeken het onderzoek uit 1994 bevestigen, heeft de raad niet met stukken onderbouwd. Daar komt in dit specifieke geval nog bij dat in het onderzoek uit 1994 de windhaag hoger was dan de fruitbomen. In de casus die in deze uitspraak aan de orde was, zullen de windhagen niet hoger zijn dan de fruitbomen. Ook daarom is volgens de STAB het onderzoek uit 1994 geen robuuste onderbouwing voor de in het bestemmingsplan gehanteerde percentages. Als de voorliggende uitspraak en de uitspraak *Broedershof* met elkaar worden vergeleken, dan valt op dat in de voorliggende uitspraak wel betekenis wordt gehecht aan het onderzoek uit 1994. Misschien dat dit punt verklaard zou kunnen worden door de omstandigheid dat dit punt – blijkens de uitspraak – niet expliciet door appellante is bestreden. Hierbij merk ik volledigheidshalve nog wel op dat in het voorliggende geval de driftreducerende maatregelen hoger zijn dan de fruitbomen (zie artikel 20, lid 20.5.8 tot en met 20.5.10 en artikel 15, lid 15.3.1 en 15.3.2).

10. In eerdere uitspraken heeft de Afdeling geoordeeld dat het PRI-rapport uit 2015 niet kan

dienen als voldoende robuuste basis voor locatiespecifieke onderzoek. Het gaat om uitspraken van de Afdeling van 30 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:855 (Houten) en 6 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1741 (Wijchen). In deze uitspraken heeft de Afdeling geoordeeld dat niet gezegd kan worden dat de driftcurve naar de lucht in het PRI-rapport een robuuste (wetenschappelijke) basis heeft. In de uitspraak *Broedershof* heeft de Afdeling geen aanleiding gezien hier anders over te oordelen. Uit deze uitspraak blijkt daarnaast dat ook het onderzoek van PRI uit 2012 ('Onderzoek naar driftblootstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Tholen') geen deugdelijke grondslag biedt voor locatiespecifiek onderzoek. In beide rapporten is de drift van gewasbeschermingsmiddelen naar de lucht op dezelfde wijze onderzocht en beoordeeld. Het voorgaande zou de indruk kunnen wekken dat de Afdeling met de voorliggende uitspraak (op zijn minst) een nuancering heeft aangebracht op de hiervoor weergegeven jurisprudentielijnen. Het komt mij voor dat dit niet (zonder meer) het geval is. In de hiervoor weergegeven uitspraken is de Afdeling ingegaan op de driftcurve naar de lucht. In de voorliggende uitspraak betreft de Afdeling het PRI-rapport uit 2015 bij de effectiviteit van dubbele windhagen als driftreducerende voorziening. Mijns inziens zou het voor de duidelijkheid wel wenselijk zijn geweest, als de Afdeling explicieter had gemaakt, waarom zij in dit geval haar oordeel wel baseert op het PRI-rapport uit 2015. Over dit punt merk ik afsluitend nog op dat mij uit lezing van de locatiespecifieke onderzoeken niet duidelijk is geworden of hierbij de driftreductie inderdaad is gebaseerd op het PRI-rapport uit 2015. In deze onderzoeken wordt namelijk uitsluitend het rapport uit 2012 expliciet benoemd en gerefereerd aan onderzoekscijfers van PRI uit de jaren 2008 tot en met 2012 (zie blz. 13-14 van bijlage 3 en 5 bij de toelichting en blz. 11-12 van bijlage 4 bij de toelichting). Over het driftreductiepercentage staat in deze stukken het volgende vermeld: '*Aangezien het plan voorziet in een volblad windhaag of een vergelijkbare voorziening, is in dit onderzoek geen correctie op het PRI onderzoek voor de driftreductie van een volblad windhaag toegepast. Dat wil zeggen dat er in de berekening gebruik is gemaakt van hetzelfde driftreductiepercentage voor de onderste 0-3 meter als het PRI heeft gedaan, te weten 95%.*' (zie blz. 23 van bijlage 3 en 5 bij de toelichting en blz. 21 van bijlage 4 bij de toelichting). In tabel 2 is de driftreductie van 95% wel opgenomen als correctiefactor voor specifieke omstandigheden ten opzichte van PRI 2008 – 2012. In deze onderzoeken wordt echter nergens expliciet het PRI-onderzoek uit 2015 genoemd.

11. De overige beroepsgronden van appellante over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen slagen evenmin. De raad heeft zich daarom in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat ter plaatse van de woningen op de betrokken percelen een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden geborgd en dat het plan niet leidt tot beperkingen van de bedrijfsvoering van appellante. Ook de beroepsgrond van appellante dat het plan in strijd zou zijn met de provinciale ruimtelijke verordening treft geen doel, zodat het beroep van appellante ongegrond wordt verklaard.

RECHTSPRAAK

Strafrecht/overtreden artikel 10.37 Wet milieubeheer

Beoordelen van een stof als een bijproduct of (gevaarlijke) afvalstof.

Casus

Verdachte is een producent van biodiesel. Bij het productieproces komt ruwe glycerine vrij. De ruwe glycerine bestaat uit glycerine, zouten, water en de stof MONG (Matter Organic Non Glycerine). De producent verhandelt MONG voor verwerking in een biomassavergistingsinstallatie. Het materiaal wordt afgevoerd met een Euralcode die volgens de officier van justitie onjuist is omdat de gebruikte Euralcode niet bij een gevaarlijke afvalstof hoort.

Aan verdachte is overtreding van artikel 10.37 van de Wet milieubeheer (verbod om zich door afgifte aan een ander van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen te ontdoen) ten laste gelegd.

Verdachte is echter van mening dat MONG voldoet aan de criteria uit artikel 1.1, zesde lid van de Wet milieubeheer, zodat geen sprake is van een afvalstof maar van een bijproduct. Bovendien vindt verdachte dat als er al sprake zou zijn van een afvalstof, er geen sprake is van een gevaarlijke afvalstof, omdat de stof niet één of meer van de in bijlage III bij de Kaderrichtlijn afvalstoffen genoemde gevaarlijke eigenschappen bezit.

Rechtsvragen

1. Kan de stof MONG die vrijkomt bij de productie van biodiesel worden bestempeld als bijproduct of betreft het een afvalstof?
2. Is de stof MONG aan te merken als een gevaarlijke afvalstof en wat is de betekenis van de Europese afvalstoffenlijst (Eural) voor de beantwoording van die vraag?

Uitspraak

1. In artikel 5 van de Kaderrichtlijn afvalstoffen is bepaald aan welke voorwaarden een stof moet voldoen om te worden aangemerkt als bijproduct. Deze voorwaarden zijn ook

opgenomen in artikel 1.1, zesde lid, van de Wet milieubeheer. Dit artikel is weliswaar pas in werking getreden op 1 juli 2020, maar de criteria worden al genoemd in de zogenoemde Sunoil-uitspraak (ECLI:NL:RVS:2018:3219) onder verwijzing naar de ‘Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste’ van juni 2012.

De vraag is of MONG aan deze voorwaarden voldoet. De rechtbank is van oordeel dat MONG niet aan de derde voorwaarde (c. de stoffen, mengsels of voorwerpen worden geproduceerd als integraal onderdeel van een productieproces) voldoet. De rechtbank overweegt hierover als volgt.

[Naam 1], logistiek verantwoordelijke bij [verdachte], heeft verklaard dat [verdachte] biodiesel maakt, waarbij ruwe glycerine vrijkomt. Deze ruwe glycerine wordt opgewerkt naar pharmaglycerine. Bij de rechter-commissaris heeft hij verklaard dat uit de ruwe glycerine eerst het water grotendeels wordt verwijderd. Vervolgens wordt in een destillatiekolom de glycerine gescheiden van de MONG en het zout. Aansluitend wordt de MONG van het zout gescheiden. Ook ter terechtzitting wordt door [naam vertegenwoordiger] verklaard dat na het destillatieproces nog meerdere stappen volgen.

MONG is dus een mengsel van restresiduen, volgend op het destilleren naar gewenste producten zoals biodiesel en farmaceutische glycerine. Daarom gaat de vergelijking met de uitspraak van de bestuursrechter waar glycerinewater als bijproduct werd gezien niet op. Ook het NFI komt tot die conclusie in haar rapport van 7 juni 2017 en in de beantwoording van de vragen daarover bij de rechter-commissaris.

De rechtbank maakt daaruit op dat de MONG geen integraal onderdeel/product is dat ontstaat bij de productie van dieselolie en dat er nog diverse bewerkingen aan de levering aan [medeverdachte 1] vooraf gaan.

MONG is om die reden geen bijproduct, maar een afvalstof.

2. In 2000 is een Europese afvalstoffenlijst opgesteld. Deze lijst is opgenomen in Beschikking 2000/532/EG. In deze beschikking is tevens beschreven hoe de verschillende afvalstoffen worden gedefinieerd. Vervolgens is in 2008 de Kaderrichtlijn afvalstoffen van kracht geworden. In deze richtlijn is in overweging 14 opgenomen dat het systeem waarbij afvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen zijn ingedeeld conform de bij voornoemde beschikking van de Commissie opgestelde lijst van afvalstoffen worden gehandhaafd. Deze lijst is in gewijzigde vorm overgenomen in het Besluit 2014/955/EU. Hier wordt ook herhaald dat afvalstoffen met een asterisk (*) beschouwd worden als gevaarlijk afval overeenkomstig

richtlijn 2008/98/EG (zijnde de Kaderrichtlijn afvalstoffen).

Artikel 7 van de Kaderrichtlijn afvalstoffen betreft de lijst van afvalstoffen. Hierin wordt onder meer gesteld dat de lijst van afvalstoffen bindend is waar het erom gaat te bepalen welke afvalstoffen als gevaarlijke afvalstoffen moeten worden aangemerkt.

Naar het oordeel van de rechtbank houdt dit in dat voor het bepalen of een afvalstof een gevaarlijke afvalstof is of niet, eerst moet worden gekeken of een afvalstof voorkomt op de afvalstoffenlijst (Eural). Om dit te bepalen dient het stappenplan uit de handreiking Eural te worden gevolgd. Daarbij wordt aan de hand van het proces waarin het afval is ontstaan gekeken bij welk hoofdstuk het afval hoort. Vervolgens wordt gekeken welk subhoofdstuk van toepassing is. Hierna wordt in het subhoofdstuk gekeken naar de juiste afvalstofcategorie.

Het NFI heeft aan de hand van haar beschikbaar gestelde documenten geoordeeld dat de afvalstof MONG is ontstaan uit een organisch chemisch proces, en daarmee in hoofdstuk 07 ondergebracht kan worden. Aan de hand van dezelfde overgelegde documenten heeft het NFI vastgesteld dat MONG een reactieresidu dan wel een destillatieresidu is. Het NFI concludeert dat reactie- en destillatieresiduen altijd onder 'overige destillatieresiduen en reactieresiduen' vallen en dus altijd een Euralcode met een asterisk krijgen en daarmee gevaarlijk afval is.

De verdediging heeft, kort samengevat, betoogd dat MONG geen gevaarlijke stof is omdat het geen gevaarseigenschappen bezit die vermeld zijn in bijlage III van de Kaderrichtlijn afvalstoffen.

Hiermee gaat de verdediging voorbij aan de prioriteit die moet worden gegeven aan de Europese afvalstoffenlijst, de daarin opgenomen Euralcodes en het stappenplan zoals dat is vastgelegd in de Handreiking Eural. Uit die regelgeving volgt dat alleen onderzoek noodzakelijk is naar de gevaarseigenschappen van een afvalstof, als die afvalstof behoort tot een complementaire categorie. MONG valt niet in die categorie.

Instantie: Rechtbank Amsterdam

Datum uitspraak: 07-01-2021

ECLI: ECLI:NL:RBAMS:2021:104

Zaaknummer: 13-994042-18 (promis)

Wetsartikelen: 1.1 lid 6 Wm, 10.37 Wm en 1a lid 2 onder 6 WED

RECHTSPRAAK

Spoedeisende bestuursdwang/Krimpenerwaard

Appellant heeft niet de mogelijkheid gehad om sanering op zich te nemen en kan daarom niet als overtreder worden aangemerkt.

Casus

Op 16 februari 2019 woedde er een brand in het bedrijfspand van appellant. Door de brand is er asbest vrijgekomen dat verspreid is in de omgeving. Omdat het vrijgekomen asbest een gevaar opleverde voor de volksgezondheid en het milieu, heeft het college zeer spoedeisende bestuursdwang toegepast. Het heeft aan een gespecialiseerd bedrijf opdracht gegeven te starten met het verwijderen van asbestvezels en mogelijk asbesthoudende afvalstoffen.

Het college heeft appellant als overtreder van artikel 1.1a en 10.1, tweede lid, van de Wet milieubeheer en artikel 1a, eerste lid, van de Woningwet aangemerkt. Om die reden heeft het college de kosten van de toepassing van de spoedeisende bestuursdwang in de directe omgeving van het perceel (€ 233.079,40) op hem verhaald.

Appellant stelt dat hij na overleg met de gemeente zijn pand zelf mocht laten slopen en zijn perceel mocht laten saneren, maar de sanering van de omgeving mocht hij niet zelf verrichten. Daarom betoogt appellant dat hij niet als overtreder van de door het college vermelde artikelen kan worden aangemerkt. In het geval wordt geoordeeld dat appellant als overtreder kon worden aangemerkt, betoogt hij dat het college hem een begunstigingstermijn had moeten geven om de sanering zelf op te pakken. Er was volgens hem geen grond voor het toepassen van zeer spoedeisende bestuursdwang.

Rechtsvraag

Kon het college appellant aanmerken als overtreder nu hij zelf de sanering op zich wilde nemen?

Uitspraak

Dat het college vreesde voor een ernstige bedreiging van de volksgezondheid was een reden

om de situatie spoedeisend te achten, maar betekent niet dat het college de sanering niet aan appellant kon overlaten. Nu appellant de sanering van de omgeving op zich wilde nemen en gebleken is dat hij hiertoe in staat was, had het college voorwaarden kunnen verbinden aan de sanering en daarop toezicht kunnen houden. Het college heeft appellant echter de mogelijkheid ontnomen om de sanering van de omgeving van het perceel op zich te nemen. Daarom is geen sprake van het nalaten om maatregelen te treffen die redelijkerwijs van appellant konden worden gevergd, zoals bedoeld in artikel 1.1a, tweede lid, en 10.1, tweede lid, van de Wet milieubeheer. Om diezelfde reden is ook geen sprake van een laten voortduren van het gevaar voor de volksgezondheid zoals bedoeld in artikel 1a, eerste lid, van de Woningwet. Het college heeft appellant daarom ten onrechte als overtreder van deze artikelen aangemerkt.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 02-06-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:1159

Zaaknummer: 202000593/1/R4

Wetsartikelen: 1.1a lid 2 Wm, 10.1 lid 2 Wm en 1a lid 1 Woningwet

RECHTSPRAAK

Bestemmingsplan/Zeist

De conclusies in de locatiespecifieke onderzoeken over de cumulatie van gewasbestrijdingsmiddelen en de mogelijkheid van een driftreductie van 95% zijn juist.

Casus

De raad heeft een plan vastgesteld waarin regels zijn opgenomen over spuitzones in verband met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Onder andere de exploitant van een fruitteeltbedrijf heeft beroep ingesteld. Appellante stelt dat als gevolg van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op haar gronden geen sprake zal zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij de in het plan voorziene woningbouw, omdat niet wordt voldaan aan de richtafstand van minimaal 50 m tussen een fruitboomgaard en gevoelige objecten. Appellante voert onder andere aan dat geen rekening is gehouden met cumulatie van bestrijdingsmiddelen. Daarnaast betoogt appellante ook dat in de locatiespecifieke onderzoeken ten onrechte wordt uitgegaan van een driftreductie van 95%. Weliswaar zijn locatiespecifieke onderzoeken verricht waaruit volgens de raad volgt dat een afstand van 10 m aanvaardbaar is vanwege de te treffen driftreducerende voorziening, maar deze onderzoeken zijn volgens appellante ondeugdelijk, aangezien gebruik is gemaakt van een rapport uit 2015 van een onderzoeksinstituut (PRI), waarover de Afdeling eerder heeft geoordeeld dat bepaalde gegevens en conclusies uit dat rapport, in het bijzonder de zogenoemde drift(reductie)curve die betrekking heeft op drift van gewasbeschermingsmiddelen door de lucht, niet gebruikt mogen worden als uitgangspunt voor locatiespecifiek onderzoek.

Rechtsvragen

1. Is voldoende rekening gehouden met cumulatie van bestrijdingsmiddelen?
2. Is op basis van de locatiespecifieke onderzoeken naar de drift van gewasbeschermingsmiddelen terecht geconcludeerd dat bij de te nemen voorziening(plaatsen windhagen) mag worden uitgegaan van een driftreductie van 95%?

Uitspraak

1. Niet in geschil is dat het gebruik van de stof Captan vanuit gezondheidsoogpunt het meest risicovol is. De Afdeling heeft in eerdere uitspraken, bijvoorbeeld de uitspraak van 7 januari 2015, [ECLI:NL:RVS:2015:4](#), geoordeeld dat voor de maatgevende situatie uitgegaan mag worden van de stof met het hoogste risico. In het rapport Spuitzone onderzoek [locatie 12] staat dat rekening is gehouden met een gecombineerde toepassing van stoffen met een gelijke werking door het hanteren van een correctiefactor. Appellante heeft niet nader onderbouwd waarom dit onvoldoende zou zijn. Het betoog slaagt niet.

2. In het rapport Spuitzone onderzoek [locatie 12] staat dat het uitgangspunt van een driftreductie van 95% afkomstig is uit het PRI-rapport 2015. De raad heeft ter zitting toegelicht dat wordt uitgegaan van een dubbele windhaag, waardoor sprake is van cumulatie van de driftreducerende werking. De totale driftreductie na een vermindering van tweemaal 80% bedraagt volgens de raad 96%.

In het PRI-rapport 2015 staat dat uit het daarin genoemde onderzoek is gebleken dat windhagen (4 m hoge elzen) op de rand van een perceel de emissie uit de boomgaard kunnen beperken. Bij een situatie waarbij de bomen kaal zijn bedraagt de driftreductie 70%. In de volbladsituatie is de reductie 90%. Daarbij is uitgegaan van een windhaag die 1 m hoger is dan de fruitbomen. In tabel 15 van het rapport zijn de reducties weergegeven die zijn vastgesteld in een ander onderzoek, waarbij is gedifferentieerd tussen verschillende hoogten (van 0 m tot 4 m). Ook hier ging het om een elzenhaag. Uit deze tabel volgt een gemiddelde driftreductie van 83% bij kale bomen en 97% in de situatie dat de bomen bladeren hebben. Deze reducties zijn volgens het PRI-rapport 2015 representatief voor een situatie met loofbomen. Om het blootstellingsrisico (verder) te beperken – hetgeen vooral van belang is in de situatie dat de bomen geen bladeren hebben – kan volgens het rapport op een afstand van 3 m achter de (eerste) windhaag een tweede windhaag worden aangeplant. In dat geval kan volgens het rapport worden uitgegaan van een gecumuleerde reductie. Uit de onderscheidenlijke inrichtingsplannen blijkt dat de beoogde driftreducerende voorziening op de percelen [locatie 10], [locatie 11] en [locatie 12] bestaat uit een dubbele windhaag van veldesdoorn, liguster, zwarte els en hazelaar, met daartussenin een scherm dat begroeid is met klimop. Gelet hierop heeft de raad voldoende onderbouwd waarom is uitgegaan van een (gecumuleerde) driftreductie van 95%. Appellante sub 6 heeft niet nader onderbouwd waarom de raad niet heeft mogen uitgaan van deze aan het PRI-rapport 2015 ontleende driftreductie van een dubbele windhaag. Vergelijk in dit verband de uitspraak van de Afdeling van 28 november 2018, [ECLI:NL:RVS:2018:3904](#), waarin is overwogen dat aannemelijk is dat een driftreducerende voorziening bestaande uit twee elzenhagen leidt tot een ruime driftreductie.

Gelet op het voorgaande ziet de Afdeling geen aanleiding voor het oordeel dat de raad niet heeft mogen uitgaan van een driftreductie van 95% in de concrete situatie(s). Het betoog slaagt niet.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 21-04-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:851

Zaaknummer: 201903692/1/R4

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Ontheffing Wnb/Flevoland

Verschoonbaarheid van niet indienen van zienswijzen.

Casus

Voor de uitbreiding van de veehouderij is een vergunning verleend op grond van de Wet natuurbescherming. Appellanten Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. (hierna: MOB) en vereniging Leefmilieu hebben geen zienswijze ingediend.

Rechtsvraag

Is het niet indienen van zienswijzen in dit geval verschoonbaar?

Uitspraak

Artikel 6:13 van de Awb luidt: 'Geen beroep bij de bestuursrechter kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijzen als bedoeld in artikel 3:15 naar voren heeft gebracht, geen bezwaar heeft gemaakt of geen administratief beroep heeft ingesteld.'

Vaststaat dat MOB en Leefmilieu geen zienswijze over het ontwerpbesluit naar voren hebben gebracht.

Onder verwijzing naar de uitspraak van 14 april 2021, ECLI:NL:RVS:2021:786, overweegt de Afdeling dat artikel 6:13 van de Awb niet kan worden tegengeworpen aan MOB en Leefmilieu, omdat het besluit van 25 april 2017 is voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb. In deze uitspraak heeft de Afdeling, naar aanleiding van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 14 januari 2021, Stichting Varkens in Nood, ECLI:EU:C:2021:7 (zie ook OGR 2021-0006), overwogen dat in alle gevallen waarin in omgevingsrechtelijke zaken deze voorbereidingsprocedure is toegepast, artikel 6:13 van de Awb niet zal worden tegengeworpen aan belanghebbenden. Zaken over besluiten op grond van de Wabo, zoals het besluit van 25 april 2017, worden als omgevingsrechtelijke zaken beschouwd. Dit betekent dat de rechtbank ten onrechte aan MOB en Leefmilieu heeft tegengeworpen dat zij geen zienswijze naar voren

hebben gebracht over het ontwerp van het besluit van 25 april 2017.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 02-06-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:1163

Zaaknummer: 201907526/1/R2

Wetsartikelen: 6:13 Awb

RECHTSPRAAK

Bestemmingsplan/Hoogeveen

Belangen van de vastgoedeigenaren liggen niet in het belang van soortenbescherming.

Casus

Met het plan en de daarmee gecoördineerd voorbereide en bekendgemaakte omgevingsvergunningen wordt voorzien in een uitbreiding van het bestaande winkelcentrum De Weide in Hoogeveen. Met deze besluiten wordt de bouw van een supermarkt en de verplaatsing van een bestaande dierenartsenpraktijk mogelijk gemaakt. Ondernemersvereniging De Weide en VvE De Weide en anderen kunnen zich niet verenigen met de voorziene uitbreiding van het bestaande winkelcentrum met een supermarkt.

Rechtsvraag

Liggen de belangen van de vastgoedeigenaren in het belang van soortenbescherming waartoe de Wnb strekt?

Uitspraak

Appellanten betogen dat de uitgevoerde quickscan onzorgvuldig is omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden buiten het broedseizoen van diverse in dat rapport onderzochte soorten. Volgens hen is onvoldoende in kaart gebracht welke soorten er aanwezig zijn in het plangebied.

Artikel 8:69a van de Awb luidt: 'De bestuursrechter vernietigt een besluit niet op de grond dat het in strijd is met een geschreven of ongeschreven rechtsregel of een algemeen rechtsbeginsel, indien deze regel of dit beginsel kennelijk niet strekt tot bescherming van de belangen van degene die zich daarop beroept.' Hiermee heeft de wetgever de eis willen stellen dat er een verband moet bestaan tussen een beroepsgrond en het belang waarin de appellant door het bestreden besluit dreigt te worden geschaad. De bestuursrechter mag een besluit niet vernietigen wegens schending van een rechtsregel die kennelijk niet strekt tot bescherming van het belang van de appellant (uitspraken van 25 maart 2020, ECLI:NL:RVS:2020:847

(Hellendoorn), 3 december 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4324 (Baarn Noord)).

Als een natuurlijke persoon zich beroept op de bepalingen van de Wet natuurbescherming (Wnb) die strekken tot de bescherming van plant- en diersoorten, beroept hij zich op een algemeen belang waarvoor hij niet in rechte kan opkomen.

Niet in alle gevallen is op voorhand uitgesloten dat de Wnb met de bescherming van plant- en diersoorten ook bescherming biedt aan het belang bij het behoud van een goede kwaliteit van de directe woon- en leefomgeving van natuurlijke personen. De belangen van omwonenden bij het behoud van een goede kwaliteit van hun directe woon- en leefomgeving kunnen zo verweven zijn met het algemeen belang dat de Wnb beoogt te beschermen, dat niet kan worden geoordeeld dat de betrokken normen van de Wnb kennelijk niet strekken tot bescherming van hun belangen (uitspraken van 29 januari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:283 (Enschede) en 19 juni 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA3666 (Windpark Noordoostpolder)).

Indien een appellant zich beroept op schending van de bepalingen in de Wnb over de bescherming van soorten in verband met de aanwezigheid van een beschermde soort in het plangebied, ontbreekt de hiervoor bedoelde verwevenheid wanneer het belang van appellant is gelegen in diens bedrijfseconomische belangen, waaronder diens concurrentiebelang en het belang bij het voortzetten van de bedrijfsactiviteiten, en de door deze appellant ontplooide bedrijfsactiviteiten niet worden beïnvloed door de instandhouding van een populatie binnen het plangebied (vergelijk de uitspraken van 29 januari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:283 (Enschede), 30 oktober 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3655 (Terneuzen), 14 november 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3696 (Utrechtse Heuvelrug), 28 september 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2579 (Eindhoven) en 15 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:75 (Flamco)).

Belanghebbenden die zich niet kunnen beroepen op de bepalingen over soortenbescherming in de Wnb, omdat die normen kennelijk niet strekken tot bescherming van hun belangen, kunnen zich evenmin op die normen beroepen in het kader van hun betoog dat het bestemmingsplan niet uitvoerbaar is, omdat het plan leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb en de noodzakelijke ontheffing krachtens de Wnb niet kan worden verleend.

Appellanten zijn vastgoedeigenaren in het bestaande gedeelte van winkelcentrum De Weide dat op korte afstand is gelegen van het plangebied. Hun belangen zijn niet gelegen in het belang van soortenbescherming waartoe de Wnb strekt. Evenmin worden de door hen ontplooide bedrijfsactiviteiten beïnvloed door de instandhouding van een populatie van beschermde soorten binnen het plangebied. De conclusie is dat geen sprake is van verwevenheid tussen de bedrijfseconomische belangen van appellanten en de bepalingen van

de Wnb over soortenbescherming, zodat het betoog niet kan leiden tot vernietiging van het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 02-06-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:1182

Zaaknummer: 201904225/1/R3

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Verzoek intrekking omgevingsvergunning bouw en milieu/Landerd

Er is nog geen reden om de omgevingsvergunning in te trekken omdat het, gelet op de onzekerheid over het werkelijke rendement van de luchtwasser, nog te vroeg is om te zeggen dat sprake is van een ontoelaatbaar milieugevolg.

Casus

Verzoek om intrekking van in 2015 en 2016 verleende vergunningen, deze hebben betrekking op het oprichten en in werking hebben van een nieuwe inrichting voor 10.896 vleesvarkens en 6.160 gespeende biggen en op de bouw van stallen, voorzien van gecombineerde biologische luchtwassers BWL 2009.12, en een bijvoerkuchen.

Op 1 december 2020 (ECLI:NL:RBOBR:2020:5970) is tussenuitspraak gedaan. Daarin heeft de rechtbank overwogen dat de emissiefactoren in de Regeling geurhinder en veehouderij inmiddels zijn aangepast (waarbij het rendement van de betreffende luchtwasser is verlaagd van 85% tot 45%). Als de verwachte geurhinder wordt berekend met de nieuwe factoren, wordt niet voldaan aan de Wgv en is bij twee woningen in de buurt sprake van een geurbelasting rond 30 Odourunits. De rechtbank heeft geoordeeld dat verweerder onvoldoende heeft gemotiveerd wanneer sprake is van ontoelaatbare milieugevolgen. Verweerder moet hierbij de omstandigheden van het geval betrekken (de mate van overschrijding, het aantal geurgevoelige objecten waar de geurnorm uit de gemeentelijke geurverordening wordt overschreden, de achtergrondbelasting in het gebied, de recent algemeen aanvaarde milieutechnische inzichten en in dit geval de geurgebiedsvisie). Gelet op de onzekerheid over het werkelijke rendement van de luchtwasser is het nog te vroeg om te zeggen dat sprake is van een ontoelaatbaar milieugevolg, met als automatische consequentie dat verweerder de omgevingsvergunning moet intrekken. De rechtbank heeft verder geoordeeld dat verweerder heeft verzuimd te beoordelen of de nieuwe Bref intensieve veehouderij (die is vastgesteld na de verlening van de omgevingsvergunning) kan leiden tot verdere beperking van de nadelige gevolgen voor het milieu. De rechtbank heeft in dit verband

met name gewezen op BBT conclusie 12 en de daarin vervatte aanbeveling om een geurbeheersplan op te stellen.

Verweerder heeft in het herstelbesluit besloten de omgevingsvergunning van de vergunninghoudster te wijzigen. Deze wijzigingen omvatten (kort samengevat) drie onderdelen:

Verweerder voegt een monitoringsverplichting toe (voorschrift 7.1.2).

Ook voegt verweerder een streefwaarde (inspanningsverplichting) toe met een geuremissie per stal op basis van een rendement van de luchtwasser van 85% (voorschrift 7.1.3).

Daarnaast komt een verplichting op tot het opstellen van een geurbeheersplan nadat de monitoring is uitgevoerd (voorschrift 7.1.4).

Tegen het herstelbesluit is zowel door de vergunninghoudster als door de verzoeker om intrekking van de vergunning beroep ingesteld.

Rechtsvragen

1. Heeft verweerde voldoende onderbouwd dat geen sprake is van ontoelaatbare milieugevolgen?
2. Is er aanleiding om te twijfelen aan de in het herstelbesluit ten behoeve van de monitoring voorgeschreven meetmethode NTA 9065?
3. Heeft verweerder de verplichting om een geurbeheersplan kunnen laten afhangen van de monitoring?

Uitspraak

1. Verweerder heeft verder in het herstelbesluit met de nieuwste versie van het wettelijk voorgeschreven programma V-Stacks berekend wat de geurbelasting (voorgroondbelasting) is van de inrichting op de omliggende geurgevoelige objecten als de inrichting volledig in werking wordt gebracht en wordt uitgegaan van een rendement van de luchtwasser van 45%. Op één woning ([adres]) zal sprake zijn van een voorgroondbelasting van 29,3 Odourunit, op de hiernaast gelegen woning zal sprake zijn van een voorgroondbelasting van 27,5 Odourunit en op acht woningen wordt de gemeentelijke geurnorm van 9 Odourunit overschreden tot maximaal 15 Odourunit. Verweerder laat een woning aan [adres] bij een voormalige veehouderij buiten beschouwing. Verweerder is van mening dat slechts sprake is van een overbelaste situatie op een relatief beperkt percentage (26%) van de woningen binnen 500 m

van de inrichting. Op twee woningen is sprake van een achtergrondbelasting die hoger is dan 20 Odourunit. Alleen op de woningen aan [adres], [nummer] en [nummer] is de inrichting van de vergunninghoudster veruit de grootste bijdrager. Verweerder is van mening dat geen sprake is van ontoelaatbare milieugevolgen, zeker nu niet kan worden uitgesloten dat de luchtwasser een hoger rendement dan 45% zou kunnen hebben.

2. De rechtbank heeft geen twijfels bij methode NTA 9065. Deze methode is breed geaccepteerd en wordt in het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) genoemd als de verplichte aanpak voor een geuronderzoek ingevolge artikel 2.7a van het Abm. Eisers maken zich zorgen om het toepassen van een meetonzekerheidsfactor. Dit zou ertoe kunnen leiden dat in de praktijk de stallen twee keer zoveel hinder zouden mogen veroorzaken dan voorgeschreven. In de NTA 9065 (uit 2012) staat het volgende over de meetonzekerheidsfactor: *'Er zijn vele bronnen van onnauwkeurigheid bij een geuronderzoek. Meetnormen geven doorgaans, maar niet altijd, de omvang van de onzekerheid in enkelvoudige verrichtingen. Op basis van het huidige niveau van kennis (2012) zijn de onnauwkeurigheden van diverse factoren niet of onvoldoende bekend. De omvang van de onzekerheid in, het totaal of delen van, een geuronderzoek zijn daardoor zelden te bepalen. Uit praktische overwegingen wordt een factor 2 toegepast voor de onzekerheid van een geuronderzoek, en ook bij (het deelresultaat van) veelgebruikte geuronderzoeksmethoden, dit in afwachting van de resultaten van nader onderzoek, praktijkmetingen, ringtests, enz'*. Ingevolge de NTA 9065 (2012) wordt een meetonzekerheid factor 2 toegepast bij de controle en handhaving van vergunningsvoorschriften, wat volgens de rechtbank niet op één lijn kan worden geplaatst met de hier voorgeschreven monitoring. Deze onzekerheidsfactor 2 wordt overigens breed aanvaard en geaccepteerd in de rechtspraak (zie de uitspraak van de Afdeling van 10 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3254, rechtsoverweging 7.3).

Het doel van de monitoring is om te zien of de luchtwasser werkt. De resultaten van de meting zijn van invloed op het geurbeheersplan dat de vergunninghoudster moet opstellen op basis van voorschrift 7.1.4. Volgens voorschrift 7.1.2.a zal verweerder het meetplan moeten goedkeuren. De rechtbank is van oordeel dat verweerder hierbij kan aangeven hoe om te gaan met een eventuele meetonzekerheid. Onder deze omstandigheden ziet de rechtbank geen aanleiding om, in aanvulling op het verplicht voorschrijven van de NTA 9065, nu al zelf in voorschrift 7.1.2 te bepalen dat toepassing van een meetonzekerheidsfactor onder alle omstandigheden achterwege moet blijven. De rechtbank vindt het niet nodig om de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak hierover advies te vragen.

3. De rechtbank is van oordeel dat er geen noodzaak is voor een geurbeheersplan als wordt voldaan aan de streefwaarde. In tegenstelling tot eiser 1 is de rechtbank van oordeel dat het

niet zinvol is om de vergunninghoudster meteen te verplichten een geurbeheersplan op te stellen. Hoe meer informatie wordt verzameld over de werking van de luchtwasser en de daadwerkelijke omvang van de geurbelasting, des te beter kan een meer concreet geurbeheersplan worden opgesteld.

Instantie: Rechtbank Oost-Brabant

Datum uitspraak: 25-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RBOBR:2021:2454

Zaaknummer: 20/1938, 20/1973

Wetsartikelen: 2.33 lid 1 onder d Wabo

RECHTSPRAAK

Bestemmingsplan/Son en Breughel

Relevantie van de provinciale Verordening ruimte Noord-Brabant voor vaststelling bestemmingsplan.

Casus

Het bestreden besluit is een partiële herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente. Met het plan is beoogd de geldende juridisch-planologische regeling voor het buitengebied te actualiseren. Dit is onder meer gebeurd door de planologische mogelijkheden voor veehouderijen in overeenstemming te brengen met de regels die aan veehouderijen zijn gesteld in de provinciale Verordening ruimte Noord-Brabant, vastgesteld op 8 juli 2017 en in werking getreden op 15 juli 2017 (hierna: de Verordening).

Er is beroep ingesteld door de exploitant van een vleeskalverenhouderij, het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant en de Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV).

Het college betoogt dat het plan in strijd met de Verordening is vastgesteld, omdat de Verordening alleen in het geval van grondgebonden veehouderijen de mogelijkheid biedt voor een uitzondering op het verbod om de oppervlakte van dierenverblijven uit te breiden ter plaatse van gronden die zijn aangeduid als 'Beperkingen veehouderij'.

POV betoogt dat de raad bij de vaststelling van het bestemmingsplan de desbetreffende regels uit de Verordening niet in acht had mogen nemen, omdat deze regels onverbindend zijn dan wel buiten toepassing moeten worden gelaten. Volgens POV is artikel 71 van het Besluit uitvoering Chw in strijd met artikel 2.4 van de Chw, is de norm voor de cumulatieve geurhinder in strijd met de Wgv, is de norm voor de achtergrondbelasting fijnstof in strijd met de Wet milieubeheer, zijn de bestreden regels in de Verordening in strijd met artikel 4.1, eerste lid, van de Wro en zijn de desbetreffende regels in strijd met verschillende algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Rechtsvragen

1. Is het bestemmingsplan in strijd met de Verordening vastgesteld?
2. Is er aanleiding om de Verordening onverbindend te verklaren?

Uitspraak

1. De raad stelt dat hij bij de vaststelling van het plan niet de intentie heeft gehad om voor het bouwen van dierenverblijven bij veehouderijen een ruimere regeling op te nemen dan op grond van de Verordening is toegelaten.

De Afdeling overweegt dat de raad heeft erkend dat de in artikel 3.3.6, 4.3.8 en 5.3.6 van de planregels opgenomen afwijkingsbevoegdheden in strijd met artikel 25.1, eerste lid, van de Verordening ook kunnen worden toegepast voor de niet-grondgebonden veehouderijen binnen de aanduiding 'overige zone – beperkingen veehouderij'. Nu de raad zich in zoverre op een ander standpunt stelt dan hij in het bestreden besluit heeft gedaan en niet is gebleken dat gewijzigde omstandigheden hiertoe aanleiding hebben gegeven, moet worden geoordeeld dat het bestreden besluit in zoverre niet met de vereiste zorgvuldigheid is voorbereid.

2. De beroepsgronden van POV tegen het plan zijn identiek aan de beroepsgronden van POV tegen het besluit van 8 februari 2018 van de raad van de gemeente Mill en Sint Hubert, waarbij het bestemmingsplan 'Buitengebied Mill en Sint Hubert, herziening 2018' is vastgesteld. De Afdeling heeft in de zaak over het bestemmingsplan 'Buitengebied Mill en Sint Hubert, herziening 2018' op 12 februari 2020 uitspraak gedaan (ECLI:NL:RVS:2020:452).

In die uitspraak heeft de Afdeling het volgende overwogen. Er bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat artikel 71 van het Besluit uitvoering Chw onverbindend is wegens strijd met artikel 2.4 van de Chw. Ook de norm voor cumulatieve geurhinder in de Verordening is niet vastgesteld in strijd met de Wgv. Verder is de voorwaarde in de Verordening van een zorgvuldige veehouderij en de invulling daarvan in de BZV 2.0, de voorwaarde van een zorgvuldige dialoog, de norm voor cumulatieve geurhinder en de stalderingsregeling niet in strijd met artikel 4.1, eerste lid, van de Wro. Tot slot is de voorwaarde van een zorgvuldige veehouderij en de invulling daarvan in de BZV 2.0, de voorwaarde van een zorgvuldige dialoog, de norm voor cumulatieve geurhinder en de stalderingsregeling niet vastgesteld in strijd met de door POV aangevoerde algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De Afdeling ziet geen aanleiding hier in deze zaak anders over te oordelen. Voor de raad bestond daarom geen aanleiding de regels in artikel 6.3, eerste lid, aanhef en onder a, d en g, artikel 6.3, tweede lid, aanhef, sub a onder I, III en V, artikel 6.3, derde lid, artikel 7.3, eerste lid, aanhef en onder a, d en g, artikel 7.3, tweede lid, aanhef, sub a onder I, III en V, artikel 7.3,

derde lid, en artikel 26.1 van de Verordening niet in het plan op te nemen. Hieruit volgt dat de beroepsgronden van POV hierover niet slagen.

Verder heeft de Afdeling in de uitspraak van 12 februari 2020 in 13.6 overwogen dat provinciale staten in de Verordening geen regels omtrent de inhoud van bestemmingsplannen mogen stellen die betrekking hebben op de jaargemiddelde fijnstofconcentratie (PM₁₀) in de Wet milieubeheer. Omdat artikel 6.3, eerste lid, onder e, 6.3, tweede lid, sub a onder IV, 7.3, eerste lid, onder e, en 7.3, tweede lid, sub a onder IV, van de Verordening de sectorale milieuregeling voor luchtkwaliteit in titel 5.2 van de Wet milieubeheer doorkruisen, zijn deze artikelen in de Verordening onverbindend wegens strijd met de Wet milieubeheer.

De Afdeling ziet geen aanleiding hier in deze zaak anders over te oordelen. Dit betekent dat ervan uitgegaan moet worden dat geen norm voor de achtergrondconcentratie fijnstof (PM₁₀) heeft gegolden, dat de raad dus niet verplicht was om deze norm in het plan op te nemen en dat voor de raad gelet op de Wet milieubeheer tevens geen bevoegdheid bestond om deze norm in de desbetreffende afwijkingsbevoegdheden in de planregels op te nemen. Hieruit volgt dat het beroep van POV in deze zaak gegrond is.

Het bestreden besluit dient te worden vernietigd, voor zover de voorwaarde dat de achtergrondconcentratie, vermeerderd met de bijdrage van het initiatief, een jaargemiddelde concentratie (PM₁₀) op gevoelige objecten veroorzaakt van maximaal 31,2 microgram per m³, is opgenomen in artikel 3.3.6, onder e, 3.5.8, onder f, 4.3.8, onder e, 4.5.8, onder f, 5.3.6, onder e, en 5.5.5, onder f, van de planregels.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 19-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:1053

Zaaknummer: 201903149/1/R2

Wetsartikelen: 25.1 lid 1 Verordening ruimte Noord-Brabant

RECHTSPRAAK

Civiel recht/klimaatverplichtingen Shell

De rechtbank beveelt Shell om haar bedrijfsactiviteiten en de door haar verkochte energie dragende producten verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer (Scope 1, 2 en 3) zodanig te beperken of doen beperken dat dit volume aan het eind van het jaar 2030 ten minste zal zijn verminderd met netto 45% in vergelijking met het niveau van het jaar 2019.

Casus

Door Milieudefensie e.a wordt betoogd dat op RDS, de in Den Haag gevestigde tophoudstermaatschappij van de Shell-groep, een uit de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm van artikel 6:162 BW voortvloeiende verplichting rust om via het concernbeleid dat zij bepaalt voor de Shell-groep bij te dragen aan het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering. RDS is volgens eisers verplicht om via het concernbeleid van de Shell-groep ervoor te zorgen dat de aan de Shell-groep toe te rekenen CO₂-uitstoot (Scope 1 t/m 3) eind 2030 ten opzichte van 2019 in absolute zin 45% wordt verminderd.

Volgens eisers schendt RDS deze verplichting of dreigt deze te schenden met een gevaarzettend en desastreus concernbeleid voor de Shell-groep, dat zich op geen enkele manier verhoudt met de mondiale klimaatdoelstelling om, ter bescherming van de mensheid, de menselijke leefomgeving en de natuur, een gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen.

RDS rapporteert over broeikasgasemissies op basis van het World Resources Institute Greenhouse Gas Protocol (GHG Protocol). Op grond van het GHG Protocol wordt een indeling in Scope 1, 2 en 3 broeikasgasemissies gehanteerd:

Scope 1: (directe) emissies afkomstig van installaties die een partij geheel of gedeeltelijk in eigendom of onder operationele controle heeft;

Scope 2: (indirecte energie) emissies afkomstig van de installaties van derden bij wie elektriciteit, stoom of warmte wordt ingekocht ten behoeve van de bedrijfsactiviteiten;

Scope 3: de overige emissies die het gevolg zijn van de activiteiten van een bepaalde partij, maar die ontstaan door broeikasgasbronnen die in eigendom zijn of onder controle staan van derden, zoals andere organisaties of consumenten, zoals de emissies van het gebruik van ingekochte ruwe olie en gas door derden.

Rechtsvragen

1. Is er sprake van een reductieverplichting voor RDS (Shell)?
2. Op welke wijze vult de rechtbank de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm in? En wat is daarbij het verschil tussen staten en bedrijven?
3. Wat houdt de verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren in?
4. Kan RDS (Shell) ook verantwoordelijk worden gehouden voor Scope 3-emissies?

Uitspraak

1. De reductieverplichting van RDS vloeit voort uit de in artikel 6:162 BW neergelegde ongeschreven zorgvuldigheidsnorm, die inhoudt dat handelen in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, onrechtmatig is. Uit deze norm vloeit voort dat RDS bij het vaststellen van het concernbeleid voor de Shell-groep de in het maatschappelijk verkeer vereiste zorgvuldigheid in acht dient te nemen. Bij de invulling van de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm komt het aan op een beoordeling van alle omstandigheden van het geval.

2. Bij de invulling van de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm zoekt de rechtbank aansluiting bij de UN Guiding Principles (UNGP). De UNGP vormen een gezaghebbend en internationaal breed gedragen 'soft law' instrument, waarin de verantwoordelijkheid van staten en bedrijven ten aanzien van mensenrechten is neergelegd. De UNGP geven de bestaande inzichten weer.

In de UNGP wordt onderscheid gemaakt tussen de verantwoordelijkheid van staten en die van bedrijven. De in de UNGP geformuleerde verantwoordelijkheid van staten reikt verder dan die van bedrijven: staten moeten bescherming bieden tegen mensenrechtenschendingen door derden, waaronder ondernemingen, binnen hun grondgebied en/of jurisdictie. Dit betekent dat ze passende stappen dienen te nemen om dergelijke schendingen te voorkomen, te onderzoeken, te bestraffen en te verhelpen middels effectieve beleidsmaatregelen, wet- en regelgeving en gerechtelijke procedures

Uit de UNGP en andere soft law instrumenten kan worden afgeleid dat internationaal algemeen aanvaard is dat bedrijven mensenrechten dienen te respecteren. Het gaat daarbij om de in het IVBPR verankerde mensenrechten en andere 'internationaal erkende mensenrechten', zoals het EVRM.

3. De verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren houdt in dat bedrijven zich moeten onthouden van inbreuken op de mensenrechten van anderen en negatieve gevolgen op mensenrechtengebied waarin zij een aandeel hebben moeten aanpakken. Het aanpakken van negatieve gevolgen op mensenrechtengebied houdt in dat maatregelen genomen moeten worden om deze gevolgen te voorkomen, te beperken en waar nodig te verhelpen. Dit is een mondiale gedragsnorm waaraan alle bedrijven geacht worden zich te houden, waar ze ook actief zijn. Zoals hiervoor vermeld, staat deze verantwoordelijkheid van bedrijven los van het vermogen en/of de bereidheid van staten hun eigen verplichtingen inzake de mensenrechten na te komen en doet aan die verplichtingen niets af. Deze verantwoordelijkheid van bedrijven is niet optioneel. Zij geldt overal en ongeacht de lokale wettelijke context en is niet passief: 'Respecting human rights is not a passive responsibility: it requires action on the part of businesses.'

4. De rechtbank betreft in de invulling van de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm ook de internationaal breed uitgedragen en onderschreven noodzaak dat bedrijven daadwerkelijk verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van Scope 3-emissies. Die noodzaak wordt sterker gevoeld ten aanzien van de gevallen waarin deze emissies het leeuwendeel van de CO₂-uitstoot van een bedrijf vormen, zoals het geval is bij bedrijven die fossiele brandstoffen produceren en verkopen. Bij de Shell-groep zijn ongeveer 85% van haar emissies Scope 3-emissies

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 26-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2021:5337

Zaaknummer: C/09/571932 / HA ZA 19-379

Rechters: L. Alwin, I.A.M. Kroft en M.L. Harmsen

Advocaten: R.H.J. Cox en D. Horeman

Wetsartikelen: 6:162 BW, 2 VN Klimaatverdrag, 7 COP, 2 EVRM, 8 EVRM, 6 ICCPR en 17 ICCPR

RECHTSPRAAK

Planschade/Amsterdam

Gebruik horecaterras lag in de lijn der verwachting, ook al stond het oude planologische regime het niet toe.

Casus

[Appellant sub 2] en [appellant sub 3] zijn de respectievelijke eigenaren van de panden op de adressen [locatie 1] en [locatie 2] te Amsterdam. Deze panden zijn gelegen naast het Conservatoriumhotel, dat op het adres Van Baerlestraat 27 gevestigd is. Op 20 juli 2015 hebben [appellant sub 2] en [appellant sub 3] verzocht om tegemoetkoming in door hen geleden planschade als gevolg van het planologisch mogelijk maken van een terras op het binnenterrein van het Conservatoriumhotel. Dat binnenterrein bevindt zich aan de achterzijde van hun panden. Het dagelijks bestuur van de bestuurscommissie van stadsdeel Zuid van de gemeente Amsterdam heeft de verzoeken van [appellant sub 2] en [appellant sub 3] in navolging van twee onderscheiden adviezen van Ten Have Advies v.o.f. afgewezen, omdat het planologisch nadeel het normaal maatschappelijk risico van 5% niet overstijgt.

Het college betoogt dat de rechtbank ten onrechte aanleiding heeft gezien de besluiten op bezwaar te vernietigen. Volgens het college is door Ten Have deugdelijk gemotiveerd waarom een normaal maatschappelijk risico van 5% van de waarde van de panden van [appellant sub 2] en [appellant sub 3] op zijn plaats is. De rechtbank is geheel voorbijgegaan aan de verschillende hierbij betrokken omstandigheden en heeft zich beperkt tot de vraag of concreet voorzienbaar was dat een terras op de huidige locatie zou worden aangelegd. Maar ook de voorzienbaarheid van het terras heeft de rechtbank verkeerd beoordeeld. In de planschadeprocedure over de mogelijkheid op deze locatie een hotel te realiseren is vastgesteld dat voorzienbaar was dat in hoogstedelijk gebied horeca zou worden toegestaan. Aangezien een hotel op deze locatie te voorzien was, was ook te verwachten dat hierbij een terras zou worden gerealiseerd. Dat het onder het oude planologische regime niet mogelijk was een terras in gebruik te nemen, betekent niet dat een horecaterras voor de stadsdeelraad – de toenmalige planwetgever – niet aanvaardbaar was, zoals de rechtbank veronderstelt. Dat het terras niet binnen het bestemmingsplan paste, betekent verder niet dat het niet gerealiseerd zou kunnen worden met gebruikmaking van een buitenplanse

afwijkingsbevoegdheid. De rechtbank heeft dit niet onderkend, aldus het college.

Rechtsvraag

Lag de aanleg van het terras in de lijn der verwachting?

Uitspraak

Bij de vaststelling van het normaal maatschappelijk risico dienen alle relevante omstandigheden van het geval te worden betrokken. Van belang is onder meer of de planologische ontwikkeling als een normale maatschappelijke ontwikkeling kan worden beschouwd, waarmee de aanvrager rekening had kunnen houden. Het gaat erom dat die ontwikkeling in de lijn der verwachtingen lag, ook al bestond geen concreet zicht op de omvang waarin, de plaats waar en het moment waarop deze ontwikkeling zich zou voordoen. In dit verband komt betekenis toe aan de mate waarin de ontwikkeling naar haar aard en omvang binnen de ruimtelijke structuur van de omgeving en het in een reeks van jaren gevoerde planologische beleid past. (Zie de onder 14.1 genoemde uitspraak van 28 september 2018.) De rechtbank is aan het hiervoor overwogene voorbijgegaan, door te beoordelen of concreet te voorzien was dat op het binnenterrein van het Conservatoriumhotel een terras zou worden gerealiseerd. Hierbij heeft de rechtbank vooral waarde toegekend aan de planologische haalbaarheid van het realiseren van een terras op deze locatie onder het oude planologische regime. Dat een terras onder het oude planologische regime niet mocht worden gerealiseerd, brengt niet zonder meer mee dat het planologisch mogelijk maken van de ingebruikname van (een deel van) het binnenterrein als horecaterras niet in lijn der verwachtingen lag. Door hier wel van uit te gaan en voorbij te gaan aan andere voor de beoordeling van het normaal maatschappelijk risico van belang zijnde omstandigheden, heeft de rechtbank een onjuiste toets aangelegd. Ten Have heeft, in overeenstemming met de rechtspraak van de Afdeling hierover, terecht bij haar beoordeling van het normaal maatschappelijk risico betrokken dat het bij het hotel behorende horecaterras zich in een grootstedelijk gebied bevindt en dat de structuur van de directe omgeving zich kenmerkt als een centrumgebied met een hoge bebouwingsdichtheid en een diversiteit aan functies. Ten Have heeft vervolgens geconcludeerd dat een terras zoals dat nu bij het hotel is mogelijk gemaakt, past in de omgeving en in het gevoerde ruimtelijk beleid dat is gericht op stimulering van langer toeristisch verblijf. Deze conclusie is begrijpelijk. De rapporten van Ten Have geven er verder blijk van dat rekening is gehouden met alle ter zake relevante omstandigheden. Er bestond voor de rechtbank dan ook geen aanleiding te oordelen dat de door Ten Have uitgebrachte adviezen op dit punt ondeugdelijk waren en dat het college deze daarom niet aan zijn besluitvorming ten grondslag mocht leggen.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 04-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:954

Zaaknummer: 201908129/1/A2

Wetsartikelen: 6.2 Wro

RECHTSPRAAK

Planschade/Amsterdam

Woonschip is geen roerende zaak als bedoeld in artikel 6.1 Wro.

Casus

Bij brief van 19 oktober 2019 heeft [appellant], in zijn hoedanigheid van eigenaar van twee woonschepen die ligplaats hebben genomen, het college verzocht om tegemoetkoming in planschade die hij stelt te hebben geleden ten gevolge van de inwerkingtreding van drie planologische besluiten ten behoeve van het realiseren van hoogbouw en een brug op een nabij de ligplaatsen gelegen terrein. Volgens [appellant] heeft dit geleid tot waardevermindering van de woonschepen en de naastgelegen tuin en opstallen aan de oever.

[Appellant] betoogt dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat het college zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de woonschepen geen onroerende zaken zijn. Hij voert aan dat het geheel (van oever, meerpalen, verankerde beugels, opstallen en dientengevolge ook de woonschepen) onroerend is, dat hij in beroep heeft verwezen naar de zich ontwikkelende jurisprudentie in samenhang met het gegeven dat hij onroerendezaakbelasting voor de woonschepen betaalt, dat alle componenten met de grond zijn verbonden of verenigd en dat hij ter zitting onbestreden heeft gesteld dat de woonschepen nog moeilijker zijn te verplaatsen dan de meeste woningen.

Rechtsvraag

Kan aan de eigenaar van een woonschip krachtens artikel 6.1 van de Wro een tegemoetkoming in de gestelde schade worden toegekend?

Uitspraak

In de Wro is geen definitie gegeven van een onroerende zaak, als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid, van die wet. Het college heeft voor de uitleg van dat begrip terecht verwezen naar artikel 3:3 van het BW en in aansluiting daarop naar de rechtspraak van de Hoge Raad. Vergelijk de overzichtsuitpraak van de Afdeling over planschade van 28 september 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:2582), onder 4.1.

De rechtbank heeft overwogen dat zij op grond van de stukken heeft vastgesteld dat de woonschepen niet duurzaam met de grond zijn verenigd. De woonschepen zijn verplaatsbaar na afkoppeling van de verbindingen. Dat die afkoppeling slechts met de nodige moeite mogelijk is en, volgens [appellant], wel een week in beslag zou nemen en dat het de bedoeling is (geweest) om langdurig ligplaats in te nemen, leidt niet tot het oordeel dat de woonschepen onroerende zaken zijn. Beslissend is dat de woonschepen niet duurzaam met de bodem of de oever zijn verenigd. Dat de woonschepen positief zijn bestemd en, ingevolge de op 1 januari 2018 in werking getreden Wet verduidelijking voorschriften woonboten, voor de toepassing van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: de Wabo) worden aangemerkt als bouwwerken, doet daaraan niet af. In dit geval gaat het niet om een aanvraag om een omgevingsvergunning op grond van de Wabo, maar om een aanvraag in het kader van de Wro, aldus de rechtbank.

In het betoog van [appellant] is geen grond te vinden voor het oordeel dat de rechtbank dit ten onrechte heeft overwogen. De woonschepen zijn, na het verwijderen van de beugels en kettingen, te verplaatsen en dus roerende zaken. Verder valt uit de door [appellant] in beroep overgelegde stukken niet af te leiden dat hij ten tijde van belang onroerendezaakbelasting voor de woonschepen heeft betaald, daargelaten of dat relevant is voor de toepassing van artikel 6.1, eerste lid, van de Wro.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 12-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:990

Zaaknummer: 201908115/1/A2

Wetsartikelen: 6.1 Wro

RECHTSPRAAK

Uitwerkingsplan/Mierlo

Voorlopige voorziening. Voorwaardelijke verplichting in planregels geen waarborg voor voldoende waterberging of hydrologische neutraal ontwikkelen.

Casus

Het onderhavige uitwerkingsplan is een uitwerking van het bestemmingsplan en voorziet in bouwmogelijkheden voor 68 woningen. [Verzoeker] en anderen hebben aan hun verzoek onder meer ten grondslag gelegd dat het uitwerkingsplan onvoldoende waarborgen biedt om wateroverlast tegen te gaan. De in de planregels opgenomen voorwaardelijke verplichting is daartoe onvoldoende duidelijk, aldus [verzoeker] en anderen.

Rechtvraag

Is de benodigde waterberging ter voorkoming van wateroverlast in de planregels voldoende verzekerd?

Uitspraak

In paragraaf 4.10 van de toelichting bij het uitwerkingsplan is ingegaan op de gevolgen voor de waterhuishouding die samenhangen met de ruimtelijke ontwikkeling, waarin het uitwerkingsplan voorziet. Daarin wordt verwezen naar het waterhuishoudkundige rapport, dat op 10 april 2020 door Sweco is opgesteld en dat als bijlage 7 bij de toelichting van het uitwerkingsplan is opgenomen. In het rapport is onder meer de waterbergingsbehoefte, het ontwerp van de waterberging en de relatie van het plan met de omgeving uitgewerkt.

In artikel 9.2 van de planregels is echter geen verwijzing naar dat waterhuishoudkundige rapport opgenomen, zodat het college in zoverre niet de volgens hem benodigde waterberging heeft verzekerd. Verder komt de in artikel 1.33 van de planregels opgenomen definitie van hydrologisch neutraal ontwikkelen, dat onder meer behelst het nemen van volledig compenserende maatregelen om afstromend hemelwater te verwerken waar het verharde oppervlak toeneemt of verhard oppervlak wordt afgekoppeld, anders dan de bedoeling was

van het college, niet terug in de planregels en is het dus zinledig. De voorzieningenrechter vraagt zich verder af of artikel 6.2.6 van de planregels ook betrekking heeft op verhardingen anders dan die ontstaan door bouwen, zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van een erf- of wegverharding, zoals door het college is beoogd, nu deze bepaling staat onder de bouwregels en dus alleen lijkt te zien op het bouwen van bouwwerken en de daarmee gepaard gaande oppervlakteverhardingen.

Omdat de voorzieningenrechter, gelet op het voorgaande, verwacht dat het bestreden besluit in de bodemprocedure geen stand zal houden, bestaat aanleiding voor het treffen van een voorlopige voorziening. Het verzoek wordt toegewezen.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 19-04-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:808

Zaaknummer: 202003724/2/R2

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Watervergunning/minister van Infrastructuur en Waterstaat

Ontvankelijkheid aanvraag, belanghebbende, mogelijk ontbreken privaatrechtelijke toestemming.

Casus

Op 24 april 2017 heeft GVHL, rechtsvoorganger van Stichting Heerewaardevol, verzocht om een watervergunning voor het vervangen van vier stalen afmeerpalen op het perceel (water), door vier hardhouten afmeerpalen inclusief een nieuw te maken vlonder te Heerewaarden. Scheepswerf Heerewaarden B.V. heeft beroep ingesteld tegen het besluit van de minister van 23 april 2018. De rechtbank heeft het beroep van de Scheepswerf gegrond verklaard, het besluit van de minister van 23 april 2018 wordt vernietigd.

De stichting betoogt dat de rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld dat zij niet als belanghebbende bij de aanvraag om de watervergunning kon worden aangemerkt. Hiertoe voert de stichting aan dat de rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld dat een privaatrechtelijke belemmering aan de uitvoering van de gevraagde activiteit in de weg staat.

Rechtsvraag

Is aanvrager belanghebbende in de zin van artikel 1:2 van de Awb en is het verzoek om vergunning een aanvraag als bedoeld in artikel 1:3, derde lid, van de Awb?

Uitspraak

Als hoofdregel geldt dat een aanvrager om een vergunning in beginsel wordt verondersteld belanghebbende te zijn bij een beslissing op zijn verzoek. In de jurisprudentie van de Afdeling is op deze regel een uitzondering gemaakt voor situaties waarbij op voorhand duidelijk is dat de voorgenomen activiteit niet kan worden verwezenlijkt.

In dit geval strekt de gevraagde watervergunning tot het plaatsen van vier hardhouten afmeerpalen op gronden (water) die eigendom zijn van de Staat. In de beschikking staat dat de

stichting privaatrechtelijke toestemming dient te verkrijgen bij het Rijksvastgoedbedrijf alvorens tot de plaatsing van de afmeerpalen kan worden overgegaan. De minister stelt terecht dat ten tijde van het bestreden besluit niet op voorhand ervan uit kon worden gegaan dat deze privaatrechtelijke toestemming niet zou kunnen worden verkregen. Om die reden bestond dan ook op voorhand geen aanleiding om aan te nemen dat de gevraagde voorzieningen niet zouden kunnen worden gerealiseerd. Er bestond ten tijde van het bestreden besluit dus geen grond voor het oordeel dat de stichting geen belanghebbende was bij de aanvraag. De minister heeft het verzoek om de watervergunning dan ook terecht in behandeling genomen bij de beslissing op bezwaar. De rechtbank heeft dit ten onrechte niet onderkend. Het betoog van de stichting slaagt.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 21-04-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:846

Zaaknummer: 202003478/1/R1

Wetsartikelen: 1:2 Awb en 1:3 Awb

RECHTSPRAAK

Nadeelcompensatie Waterwet/Waterschap Hunze en Aa's

Schadevergoeding artikel 7.14 Waterwet, voorzienbaarheid, normaal maatschappelijk risico, voordeelverrekening, niet deugdelijk gemotiveerd.

Casus

Het algemeen bestuur van het waterschap Hunze en Aa's heeft het Masterplan Kaden vastgesteld ten behoeve van de versterking en verhoging van kaden en oevers langs onder meer de Woltersumer Ae. In het masterplan was voorzien in het verhogen en verbreden van de ten oosten van de woning gelegen kade. [Appellant sub 1] heeft het dagelijks bestuur verzocht om, in plaats daarvan, een houten waterkering rondom het perceel aan te leggen, zodat de woning binnendijks zou komen te liggen. Het masterplan is daarop aangepast en de waterkering is in de periode tussen december 2012 en maart 2013 aangelegd.

Bij brief van 2 januari 2017 heeft [appellant sub 1] het dagelijks bestuur op grond van artikel 7.14 van de Waterwet verzocht om vergoeding van schade in de vorm van waardevermindering van de woning.

Verweerder heeft het verzoek afgewezen omdat de hardhouten waterkering op verzoek van [appellant sub 1] is gebouwd en daarmee heeft appellant het risico aanvaard dat de maatregel een negatieve invloed op de waarde van de woning heeft. Het risico op een mogelijke waardevermindering van de woning was dan ook voorzienbaar. De gestelde schade blijft daarom voor rekening van [appellant sub 1].

Appellant is het niet eens met het oordeel van de rechtbank dat het dagelijks bestuur zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat hij het risico van de schade als gevolg van de bouw van de waterkering heeft aanvaard.

Ter zitting van de Afdeling heeft het dagelijks bestuur zich op het standpunt gesteld dat uitvoering van het oorspronkelijke masterplan door middel van het verhogen van de kade niet zou hebben geleid tot schade voor [appellant sub 1]. [Appellant sub 1] heeft dit weersproken.

Rechtsvraag

Heeft [appellant sub 1] het risico van de schade als gevolg van de bouw van de waterkering aanvaard?

Uitspraak

[Appellant sub 1] heeft de woning in 1973 gekocht. Niet in geschil is dat de negatieve ontwikkeling toen niet voorzienbaar was. Dat betekent dat de rechtbank niet heeft onderkend dat het dagelijks bestuur zich ten onrechte op het standpunt heeft gesteld dat [appellant sub 1] het risico van de schade als gevolg van de bouw van de waterkering heeft aanvaard.

Het dagelijks bestuur heeft in het besluit van 7 december 2017 niet deugdelijk gemotiveerd dat op voorhand was uitgesloten dat [appellant sub 1] bij uitvoering van het oorspronkelijke masterplan door middel van het verhogen van de kade schade in de vorm van waardevermindering van de woning zou hebben geleden.

Instantie: Raad van State

Datum uitspraak: 12-05-2021

ECLI: ECLI:NL:RVS:2021:997

Zaaknummer: 201902663/1/A2

Wetsartikelen: 7.14 Waterwet